

Rezultatele cercetărilor arheologice de la Șirna-Prahova

În continuarea săpăturilor arheologice din punctul numit „Fintina lui Hîrțu“, în campania anului 1979 a fost deschisă o nouă secțiune (S. VI) în lungime de 47 m cu scopul de a se elucida câteva probleme puse de complexe cercetate din secțiunea V (1978), aflată în imediata apropiere a noii secțiuni.

S-a verificat mai întâi prin deschiderea secțiunii VI stratigrafia zonei, care o confirmă în general, pe cea a așezării, stabilită prin secțiunile anterioare (S.I., III, IV, V). S-a reușit în plus o stabilire mai exactă a raportului cronologic dintre unele faze ale locuirilor din secolele IV—VII, precum și o încadrare mai strinsă a unor locuințe din secolele IX—X.

Totodată s-a realizat și o cercetare pe suprafață prin deschiderea a două casete (C_2 și C_3), în scopul epuizării investigației unei locuințe și a unei anexe de tip Dridu.

Prin deschiderea secțiunii și casetelor amintite au fost scoase la iveală, în ordine cronologică, următoarele complexe arheologice :

După unele sumare vestigii din epoca bronzului (sumare în raport cu cele descoperite în secțiuni anterioare, fapt care demonstrează că în zona noii secțiuni din anul 1979 locuirea din epocă bronzului este sporadică), în două puncte ale secțiunii (caroul 9 și C_5) au fost interceptate, parțial, două locuințe datate, potrivit ceramicii și a două fibule de bronz descoperite, în secolele II—III e.n. Ambele complexe sînt suprapuse de o locuință și o anexă (contemporane după cum vom vedea mai departe) din secolele IX—X.

O importanță deosebită prezintă descoperirea în carourile 29 și 30 a unei locuințe, latura interceptată măsurînd 2,80 m. Locuința a fost adîncită în pămînt la 0,40 m față de nivelul de călcare medieval. În taluzul estic al secțiunii s-a interceptat pe jumătate un cuptoraș de utilitate casnică, cruțat în pămîntul galben, ce prezenta pe vatră un strat de pietre de rîu, mici și mijlocii, așezate inten-

ționat. Nu s-a putut explica, pînă în prezent, rostul acestor pietre dispuse pe vatră (poate ritual !). Ceramica recoltată din locuință prezintă caracteristicile ceramicii de tradiție romană provincială, de culoare roșie, lucrată în mare parte la roata rapidă, câteva fragmente fiind lucrate la roata înceată ; sînt prezente de asemenea și fragmente cenușii tip Sintana de Mureș, precum și puține fragmente provenite din vase lucrate cu mîna. Ținînd cont și de raportul stratigrafic existent, această locuință fiind suprapusă de o alta de tipul așa-numit Ipotești—Cîndești avînd drept caracteristică predominarea masivă a ceramicii lucrate cu mîna, locuința cu cuptorul amintit s-ar data în secolele V—VI.

În baza raportului cantitativ dintre ceramica lucrată la roată (rapidă și înceată) și ceramica lucrată cu mîna, între nivelul de locuire din secolele V—VI și cel din secolele VI—VII (Ipotești—Cîndești) se interpune un alt nivel exprimat printr-o ceramică lucrată la roată, dar contaminată vizibil de ceramica grosieră lucrată cu mîna, fără ca aceasta din urmă să predomină. Unui asemenea nivel îi corespund cele două locuințe interceptate în carourile 14 și 21—22, ultima avînd pe latura vestică un mic cuptoraș sau vatră amenajată din lut fără pietre. Procesul de contaminare de care am amintit ar putea constitui un indiciu pentru datarea acestor două complexe în prima parte a secolului al VI-lea.

Fazei Ipotești—Cîndești îi aparțin o vatră amenajată din lut pe care a fost găsită o mare cantitate de ceramică grosieră lucrată cu mîna, avînd în pastă cioburi pisate, precum și un cuptor amenajat de asemenea din lut. Se pare că ambele obiective aparțin unor locuințe care n-au fost încă sesizate, ele urmînd a fi eventual identificate în campaniile viitoare. Tot acestei faze îi aparține și un cuptor de redus minereu de fier amenajat în pămîntul de umplutură al locuinței din prima parte a sec. al VI-lea (caroul 14). Cuptorul de formă circulară are diametrul creuzetului de

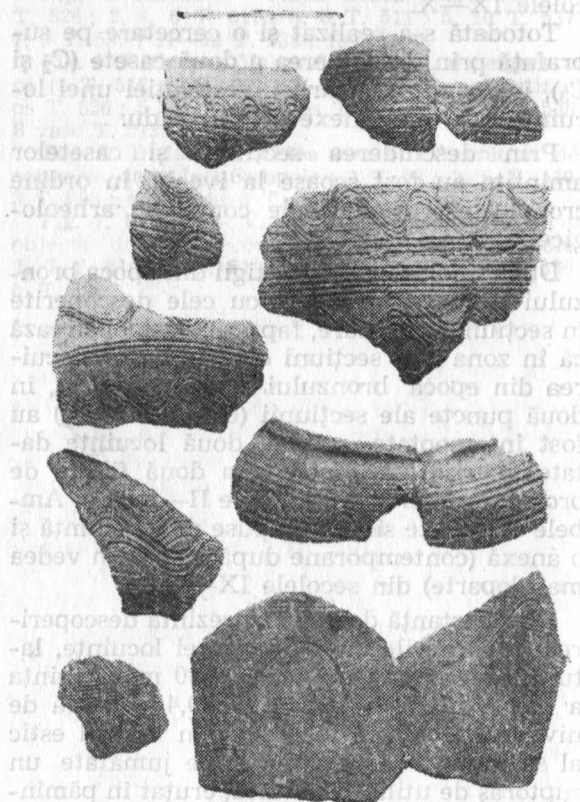

Fig. 1. Șirna-Prahova. a secțiunea VI (1979); b cuptor de redus minereul de fier; c fragmente ceramice dintr-o locuință din secolele IX-X.

0,30 m. Pereții cuptorului prezintă puternice arsuri pe o grosime de 10 cm. Creuzetul cuptorului prezenta o crustă de oxizi de fier cu o grosime de câțiva cm pe alocuri. Partea superioară, cuva, nu s-a mai păstrat, fiind distrusă probabil cu prilejul scoaterii lupei de fier și, de asemenea, în urma cultivării pământului în decursul vremii. Cuptorul este de tipul celorlalte 5 exemplare descoperite în restul așezării, cele mai multe datînd din secolele VI—VII. Este de reținut intensă activitate de reducere a minereului de fier în așezarea respectivă, practică documentată de prezența în mare cantitate a zgurii de fier și în așezările din etapele anterioare și ulterioare, astfel că se poate vorbi de neîntreruptă activitate de valorificare a minereului de fier în cadrul comunităților de viață corespunzătoare diferitelor etape evolutive.

Ultimul nivel de locuire este reprezentat de o locuință cu anexa sa, din secolele IX—X. Latura de vest a acestei locuințe fusese sesizată în campania anterioară prin deschiderea secțiunii V (1978). Două elemente conferă caracter insolit acestei construcții: marile dimensiuni (5×5 m) și instalația de foc de dimensiuni, de asemenea, neobișnuite (2,75 m diametrul). Caseta 2 deschisă aici a adus unele indicii în lămurirea rosturilor acestei construcții, dar rămîn, în continuare, multe semne de întrebare. Construcția a fost adîncită, inițial, la 0,30 m în pămînt și a suferit în decursul vremii o refacere certă. În prima fază, în această construcție s-a amenajat un cuptor de mari dimensiuni, de formă ovală, diametrul mare fiind de 2,75 m. Potrivit vestigiilor descoperite, a resturilor de bucăți de chirpic din peretele cuptorului, acesta avea o boltă ce era susținută, la o asemenea deschidere, de un perete median dispus pe diametrul lung al cuptorului, avînd o lungime de 1,20 m și o grosime de 20 cm, tot atît cît măsura și grosimea pereților cuptorului. Bolta și pereții cuptorului fuseseră realizate printr-un cofraj de inele ale căror urme se regăsesc în chirpicul pereților. Gușa cuptorului se afla în partea de nord-est a locuinței, în fața ei amenajîndu-se o groapă cenușar (0,80 m diam.) în care s-a depus o mare cantitate de cenușă de o grosime de 25 cm. Nu știm, deocamdată, ce rol funcțional avea cuptorul. Potrivit cantității mari de vase fragmentare și întregibile păstrate, despre care va fi vorba mai departe, pare a fi vorba de un cuptor de ars ceramica, deși pe vatra cuptorului, bine arsă, nu s-au găsit în general resturi ceramice, cum ar fi fost de așteptat dacă dezafectarea cuptorului s-ar fi produs în timpul unei încălări. O altă ipoteză de lucru ar fi cea care ar conferi cuptorului un rol de utilizare casnică, deși ma-

rile dimensiuni ale acestuia nu concordă cu necesitățile de hrană ale unei singure familii. Afară de cazul în care acesta deservea mai multe familii din cadrul comunității respective.

Se pare că întreaga construcție a suferit la un moment dat un incendiu, după cum probează bucățile de birne carbonizate prăbușite pe vatra cuptorului și marea cantitate de cenușă și de pămînt negru-cenușos depus, după care construcția s-a refăcut, amenajîndu-se peste groapa-cenușar a cuptorului un pat de pietre pe o suprafață de $1,30 \times 1$ m peste care s-a construit un pietrar din pietre mari de rîu. Nu s-a putut însă stabili raportul cronologic dintre acest pietrar și cuptorul amintit, adică în ce măsură cuptorul a mai funcționat sau nu. După toate probabilitățile acesta a încetat să mai funcționeze.

Pe întreaga suprafață a construcției s-a aflat o mare cantitate de fragmente ceramice, de mari dimensiuni (mergînd pînă la jumătate de vas) precum și vase întregibile. Au fost întregite pînă în prezent un număr de 7 vase — (oale-borcan) —, multe altele fiind întregibile pe jumătate. Vasele sînt lucrate în mare parte la roata rapidă, altele la roata încetă, avînd pe fund diferite ștampile de forme și dimensiuni în general cunoscute. Înălțimea vaselor întregibile variază între 20 și 30 cm, diametrul gurii între 13 și 25 cm, iar diametrul fundului între 10 și 15 cm. O formă puțin obișnuită este cea bitronconică accentuată, pe care o prezintă unul din vasele întregite.

Decorația este deosebit de bogată și variată, constînd în valuri simple și multiple, în benzi de valuri combinate cu striuri sau benzi de linii verticale ce îmbracă întreg corpul vasului. La unele vase asemenea decorație este expusă în registre demarcate prin canceluri pronunțate. Unul din vase prezintă decorația de val pe buza inferioară, fapt rar întîlnit în general la o asemenea ceramică. De remarcat că părți mari din vase întregibile au fost descoperite în construcția anexă (cu laturile de $1,50 \text{ m} \times 2,80 \text{ m}$) care a servit, ulterior dezafectării ei, drept groapă de depuneri a resturilor menajere, situație care demonstrează contemporaneitatea acesteia cu construcția de mari dimensiuni despre care am vorbit mai sus. Fiind un complex închis, s-a putut astfel determina marea varietate a formelor arhitecturale și decorative ale ceramicii complexului ce se datează în secolele IX—X. Din analiza formelor ceramice reiese că unele tipuri ceramice cunoscute a fi specifice perioadei de la finele secolului al VIII-lea, persistă cu destulă insistență a fi folosite și în secolele IX—X, alături de noile tipuri specifice perioadei de sfîrșit de mileniu. Pe de altă parte, se demonstrează că o

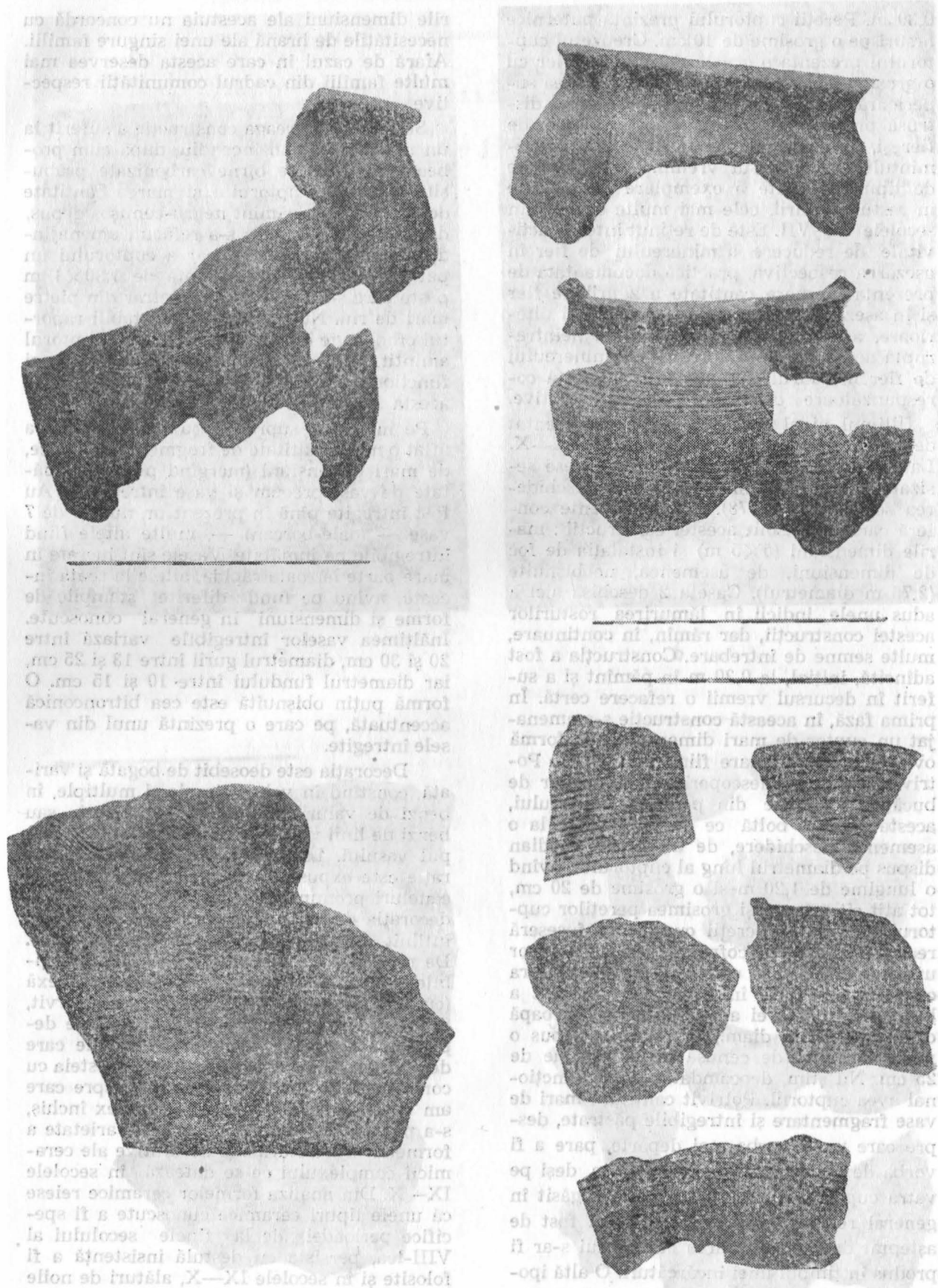

Fig. 2. Sîrna-Prahova. Fragmente ceramice din locuința datînd din secolele IX-X.

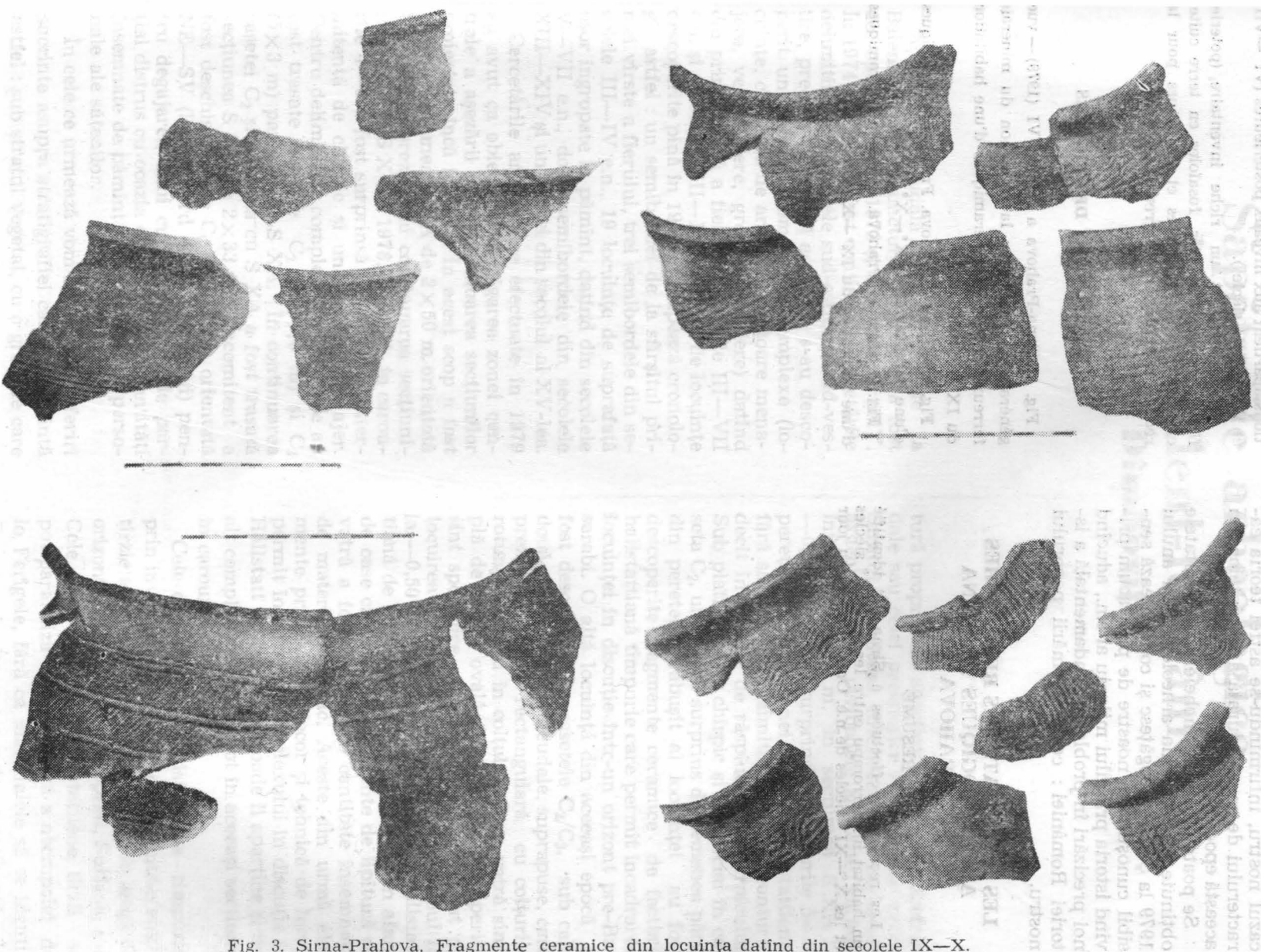

Fig. 3. Șirna-Prahova. Fragmente ceramice din locuința datînd din secolele IX—X.

asemenea locuință sau construcție a avut o lungă viață, de cel puțin două generații în cazul nostru, infirmându-se astfel teoria caracterului de scurtă durată a locuințelor din această epocă.

Se poate afirma în încheiere că rezultatele obținute în campania arheologică a anului 1979 la Șirna îmbogățesc și completează sensibil cunoștințele noastre de până acum privind istoria primului mileniu al e.n., aducând noi precizări în problema fundamentală a istoriei României: cea a formării poporului nostru.

LES RÉSULTATS DES RECHERCHES ARCHÉOLOGIQUES DE ȘIRNA PRAHOVA

RÉSUMÉ

Les recherches effectuées à Șirna ont identifié un habitat ininterrompu entre les I^e—IIIe siècles et les Xe—XIe siècles de n.è. Ont été mises au jour

des habitations du IIe—IIIe siècles superposées par des huttes du Ve—VIe siècles. D'autres habitations appartiennent aux niveaux postérieures (VIe—VIIe et VIIIe—IXe siècles).

On a découvert un riche inventaire (poterie, fibules, couteaux en fer, fusaïoles en terre cuite, etc.), des fours ménagères et des fours pour la réduction du minerais ferreux.

EXPLICATION DES FIGURES

Fig. 1. Șirna-Prahova a section VI (1979) — vue générale; b four pour la réduction du minerais ferreux; c fragments céramiques d'une habitation du IXe—Xe siècles.

Fig. 2. Șirna — Prahova. Fragments céramiques d'une habitation du IXe—Xe siècles.

Fig. 3. Șirna — Prahova. Fragments céramiques d'une habitation du IXe—Xe siècles.